

NOVADNIEKS

LATVIJAS REPUBLIKAS PREIŽU RAJONA LAIKRAKSTS

CETURTDIEN,
1992. gada
7. maijā
Nr.31 (6299)
Mazumtirdzniecības
cena 1,20 rbl.

Lauku aktualitātes

Vairāk nekā vajag...

Tā situāciju ar dīzeļdegvielu raksturoja lauksaimniecības pārvaldes priekšnieka vietnieks Jānis Desainis. Lauksaimniecības ministrijā viņš esot saņēmis informāciju, ka Ventspils ostā joprojām ienākot tankkuģi, un nu jau radušās problēmas ar dīzeļdegvielas uzglabāšanu, jo lauku rajoni nesteidzoties to iepirkt. Diemžēl lauksaimnieki, tāpat kā rūpniecības uzņēmumi, bankā lielākoties «sēžot» uz kartotēkas.

Dīzeļdegviela sadalīta pa pagastiem un par tās izmantošanu paju sabiedrībām, zemnieku saimniecībām un piemājas zemju apstrādātājiem jāietek galā pašiem, teica J.Desainis. Atbildība par to jāuzņemoties paju sabiedrību valdēm un pagastu varai.

Lauksaimniecības pārvaldes priekšnieks Jānis Vucēns pastāstīja, ka degvielas sadali laukos, iespējams, kontrolēs «no augšas». Var gadīties, ka to darīs republikas pārstāvji. Tas vien jau liecina, ka nekādas pašdarbības nebūs, un katrs saņems tik, cik tam pienākas no valsts fondiem. Tas, protams, neattiecas uz dīzeļdegvielu, kas iepirkta ar privātfirmu starpniecību. Dīzeļdegvielas pagaidām neesot, taču tiek solīts, ka tajā būs šot.

Uz J.Desainaicinājumu — paju sabiedrībām palīdzēt ar benzīnu zemniekiem, kamēr no republikas solītais nav pienācis, — rajona Tautas deputātu padomes sēžu zālē, kur bija pulcējušies paju sabiedrību vadītāji, atskanēja smieklis...

Jāskaita katra kapeika

Lauksaimniecības produkcijas pārstrādātāji ražotājiem ir parādā nu jau miljardu rubļu. Un tomēr... Kā informēja lauksaimniecības pārvaldes ekonomiskā dienesta speciālists Ēvalds Ancāns, situācija mūsu rajonā esot nedaudz labāka nekā, piemēram, Kurzemē, kur gandrīz visas paju sabiedrības ir uz kartotēkas. Mūsu paju sabiedrībām bankā vēl esot 30 miljoni rubļu. Tiesa, kritiska situācija izveidojusies paju sabiedrībās «Aglona», «Rainis».

Vēl Ē.Ancāns paslavēja mūsu banku, kura īstermiņa kredītus lauksaimniekiem sniedzot ar 18 procentu pēcmaksu, bet šos rajonus tā esot ne mazāk kā 25 procenti. Tomēr laukos tagad jāskaitot katra kapeika.

Pavasara lauku darbi sākušies

Lai gan dzeguze jau iekūkojusi vasaru, lauku darbi šogad iekavējušies — kultivēt un sēt var tikai izlases veidā, tūrumos, kuri apžuvuši.

Paju sabiedrībām palikuši 66 procenti no platībām, ko tās apsaimniekoja agrāk. Visvairāk sējumu būs Silajāņu pusē — paju sabiedrībā «Gaisma», kur sējplatības, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, samazinājušās par 15 procentiem. «Druvai» un «Vangiem» palikuši 80 procenti platību. Acīmredzot, te zemes reforma netika nopietni atbalstīta, ja izveidots tik maz zemnieku saimniecību un cilvēki nav pēmuši daudz zemes piemājas saimniecībām. Turpretim paju sabiedrībām «Rušona», «Pelēči», «Siļukalns» un vairākām citām palikusi vairs tikai puse no agrākajām sējplatībām.

Kas attiecas uz pavasara lauku darbiem, tad te paju sabiedrībās problēmu nevar dzēst būt: graudaugu un citu kultūru lauki samazinājušies, bet tehnikas palicis atliku likām, arī darba roku. Tāpēc zemei va-

jadzētu būt sastrādātai laikus un kvalitatīvi.

Preiļu lina fabrika uztraukusies, ka paju sabiedrības neslēdz līgumus par lina produkcijas piegādēm. Bet lauksaimnieki, padzirduši, ka lina produkcijas cenas kļūs zināmas tikai jūlijā vai augustā (kā sola valdība), kļuvuši spītīgi. Vispirms cenas, tad runāsim par lina audzēšanu! Un vai viņiem var ko pārnest — lini tomēr ir ļoti darbietilpīga kultūra, arī niķīga, tāpēc neviens prātīgs cilvēks velti neriskēs.

«Ražība» un «Lauktechnika» vaimanā...

Tādu secinājumu nācās izdarīt, noklausoties šo uzņēmumu speciālistu runas paju sabiedrību vadītāju sanāksmē.

«Ražības» pakalpojumus izmantojot tikai dažas zemnieku saimniecības, paju sabiedrības līgumus neslēdzot. Bet ko darīsi — ne paju sabiedrības, ne zemnieka kabata nav tik pilna, lai slēgtu līgumus. «Ražības» noliktavās esot uzkrājušies minerālmēsli, kurus to augstās cenas dēļ pārņemt ļoti maz. Savukārt lauksaimnieki aicināja dārgos minerālmēslus vest nosegtās kravas kastēs, lai ar jau tā dārgo mantu nenoklātu asfaltu un lauku celiņus.

Pesimistiska bija arī «Lauktechnikas» galvenā inženiera Viktora Anaņjeva informācija. «Lauktechnika» esot sadalījusi vairākās SIA, taču lietas būtību tas neesot mainījis. Rezerves daļu un izejmateriālu dārdzības dēļ servispakalpojumi vairs neesot pa kabatai ne zemniekiem, ne paju sabiedrībām, tāpēc nākotni prognozēt grūti. Arī «Lauktechnika», kā teica V.Anaņjevs, «sēžot» bankā uz kartotēkas.

Lopī izaudzēti, bet kur tos likt?

Uz laiku tiek pārtraukta liellopu pieņemšana, jo gaļas kombinātiem jau tāpat neesot kur likt produkciju. Lopus pieņems tikai izņēmuma gadījumos, kad nepieciešama to piespiedu likvidēšana.

Tā laukos radusies vēl viena problēma, kas sāpīgi skars gan paju saimniecības, gan zemnieku saimniecības. Lauciniekiem nu būs jātērē papildus lopbarība, lai uzturētu jau izaudzētos lopus, kas savukārt cirtīs robus jau tā patukšajos ražotāju makos. Nesāņemot naudu par saražoto gaļu, pietrūks līdzekļu tehnikas iegādei, kredītu dzēšanai utt.

Rajona sanitārais dienests brīdinājis paju sabiedrības, ka nedrīkst izpārdot izsolēs, privatizēt slimus lopus. Tas attiecas gan ar leikozi, gan arī ar citām slimībām slimojošos dzīvniekus, kuri jāuztur un jālikvidē noteiktajā kārtībā.

LLS nodaļai jauns vadītājs

Andris Ostrovskis atteicies no Latvijas Lauksaimnieku savienības rajona nodaļas priekšsēdētāja amata. Iemesls — tagadējais darbs esot mazāk saistīts ar lauksaimniecības lietām. Paju sabiedrību vadītāju sanāksmē viņš aicināja savienības biedrus pārreģistrēties un izteikt savu viedokli (par ko savukārt jāinformē LLS vadība Rīgā), vai Latvijas Lauksaimnieku savienībai vajadzētu pārtapt par politisku partiju.

Par LLS rajona nodaļas jauno priekšsēdētāju ievēlēts Vladislavs Valters.

Minētajā sanāksmē paju sabiedrību vadītāji izteica vēlēšanos iegādāties ieročus. Tādā veidā viņi cer cīnīties pret zagļiem, kuri arvien biežāk ielaužas darbnīcās, zog benzīnu, dīzeļdegvielu, dažādas mantas...

Aina Iljina

«Ainava» gaida klientus

Vēl pavisam nesen bija paju sabiedrības «Ainava» dibināšanas sapulce, kurā kādreiz labi pazīstamā Aglonas valsts saimniecības piļu ferma uzsāka patstāvīgu darbību. Un ar pirmām dienām kolektīvs uzņēmīs rosīgu virzību uz priekšu. Pazvanījām jaunās paju sabiedrības vadītājam Monikai Rivarei, vai arī šogad putnkopēji pārdos pilēnus. Viņa pastāstīja:

— Katrā ziņā! Pirmā partija tiek realizēta jau 8. un 9. maijā, tad atkal pirocējus gaidām 11. un 12. maijā. Pārdodam vienu diennakti vecus balto piļu pūkaiņus, maksa par katru — 25 rubļi, bet piecas dienas vecus — par 35 rubļiem katru. Minētajās dienās apmeklētājus gaidām no pulk-

sten deviņiem rītā un strādāsim ar viņiem līdz pieciem vakarā. 13. un 14. maijā realizēsim divus mēnešus vecas broilēru vīstīņas, vienas cena — 50 rubļi. Tās ir labas dējējas.

— Paldies par šo informāciju! Domājam, ka ir pats istākais laiks jaunsaimniekiem un citiem cilvēkiem iegādāties putnus, izmantojot jūsu sabiedrības pakalpojumus.

Telefonsarunas noslēgumā M.Rivare vēl piebilda, ka pēc cāļiem ļaudis varot brukt arī ar kravas automašīnu, jo ferma tāpat pārdod kūtmēslus, cena par tonnu — pussimta rubļu.

KontakttELEfons — Jaunaglona 17747.

A.Mežmalis

D.Vonoga

Latgolas mōtem

Pa zvaigžņu takom, pa Pīna ceļu
ōbuļneica il
Un cauri godskōrtom zid.

Ōrā putynoj snigs, vējūs lyust
ōbuļneicu zori,
Vin munejā sasasauc boltputnu bori.

Pōr kolnim skan ceiruju bolsi,
Dōrzūs ōbuļneicas doncoj
boltsōrtu valsi.

Bet muna boltō rōmi garom tom il
Un Pīna cejā klusi kai bōlgona
zvaigzne rīt.

Bula laiks cytōs suleigus
ōbuļus sakar,
Munejā tī nūbrida tōltōlajā vakar.

Rudins uz dzērvju spōrnim
prūjom steidzās,
Tik muna boltō vēl zidēt nāizbeidz.

Vysu garu godu — gon solā,
gon zidūni zaigā —
Pa bryukstūšom sātom boltas
ōbuļneicas staigoj.

Katram sava māte domās ir citādāka — ar ūdens spaini nākoša no akas, ar liepziedu tējas krūzīti pie slimnieka gultas, vajā matiem no pirts nākot, Jāņu vakarā vainagus vijot, maizes klaiņu no krāsns velkot, krusta zīmi metot pirms ceļā pavadišanas, pie ēdamgaldā sēžot, garā biešu vagā likņājot un vēl tūkstoš citu veidu. Katrs pie savas mātes mēs iesim Mātes dienā. Un pieklusināsim savas valodas, bet ieklausīsimies savas mātes dzīves stāstā...

Bet 2. lappusē stāstām par kādas kuplas dzimtas pēcteci un turpinātāju — Moniku Vaivodi no Rožupes pagasta Vilmeniešiem.

Viņa pati teica:
— Par visu, kas man ir, man ir jāpateicas Dievam. Viss ir nācis ar Dieva un ar Dieva Mātes ziņu.

ATTĒLOS:
• Monika Vaivode;
• pie vecvecāku stādītajiem dzīvības kokiem uz mirkli sapulcējušies daļa no kuplās Vaivodu ģimenes — Monika un Antons, viņu dēls Ēvalds ar sievu Benitu, mazbērni Ilona, Jānis un Jēkabs. No skolas vēl nav pārnākušas trīs Ēvalda meitas;
• vectēvs sviestu tirgum gan sakul ar modernāku paņēmienu, bet mazmeitai Ilonai nekā zināt arī sentēvu sviesta kuļamo ierīci.

J.Silicka foto

MĀTE

Tie trīsdesmit salņi, simji un dūkanbērie, jau sen kopš aizsaules pieguļas ganās, bet viņu straujais skrējienis, mētajot zaļumiem un jostām pušķotos lokus, dimdinot Vilmeniešu ceļus un divas līgavas vedot, vēl bieži atāust atmiņā Vaivodu māju saimniekiem — Antonam un viņa laulātajam draugam — Monikai. It sevišķi Pēterdienu novakarēs. Tieši Pēterdienā kopš vairāk nekā četrdesmit gadiem divi brāļi Vaivodi rīkoja kāzas. Antons pārveda Moniku — strādīgu meiteni, ko bija nolūkojis, pašai māšai līdzī skolā gaitās staigājot. Monika nāca no lielas — desmitbērnu ģimenes. Divpadsmit gadu vecumā viņai jau nācās stāvēt pie savas māmuļas zārka un reizē skatīties un savākt mazākos brālīšus un māsiņas... Bet mazais meitēns, mātes iemācīts, prata visu — gan vārit, gan lopus apkopt, gan cimdus noadīt un pa nakti audeklu apmest. Ne zeltu, ne sudrabu, bet čaklumu un satīcību māte bija likusi Monikai pūrā, un šī mātes svētība palīdzēja tikt pie tā visa, kas Vaivodu mājās ir šodien. Un tas ir pirmais stāsts par Māti.

Gāja laiks, un Monikas tēvs par sievu un mājas kopēju pārveda kādu meiteni, to pašu, kuras brālis Antons vēlāk lūdza Monikas roku... Starp citu, aizsteidzoties notikumiem priekšā, var atklāt, ka arī Monikas un Antona divi dēli par sievām meitas paņēma no viena perēklīša... Vispirms Ēvalds, kārodams un nesasniedzams nolūkoto jauno Rožupes grāmatvedīti Benitu, neizturēja un peldus metās pāri upei, kuras otrā krastā bija viņas māja. Braslu un vieglu pārtikšanu viņam ierādīja tikai vēlāk, kad par godīgiem nolūkiem vairs nešaubījās. Jaunākais brālis Andris pēc Benitas māšas Marijas precēja, kad redzēja, cik laba sieva ir Ēvaldam...

Kas ir šodien Vaivodu ģimene? Darbā, pārticībā, satīcībā un ticībā Dievam dzīvojoša, plaši sakupļojusi dzimta. Monika un Antons izaudzināja četrus bērnus Leonu, Ēvaldu, Mariju un Andri. Leons ar Irēnu pašlaik audzina sešus bērnus. Ēvalds un Benita arī audzina sešus bērnus. Marija, kuru nolūkoja lietuviešu puisis, dzīvo Viļņā un audzina dēlu un meitu. Andris ar sievu Mariju audzina divas meitas. Vaivodu mātei kopā ir 16 mazbērni. Neteiksim, ka rēķins jau varētu būt noslēgts. Jauni vēl visi, un viss vēl iespējams.

Ēvalda ģimene dzīvo tēva mājās, brāļi tuvu mā. Visiem parņemta zeme, un viņi neuzskaita, cik kuram atsevišķi, bet uzsver, ka brāļiem kopā — sešdesmit hektāru. Tāpat tehnika un apsaimniekošana kopīga. Visi trīs brāļi ir zemes-sargi. Kā teica Ēvalds: «Man ir jābūt gatavam un jāspēj aizsargāt savi bērni.»

Pārticība redzama ik uz soļa — tēva celtajā lepņajā mājā, labi iekārtotajās istabās un visā zemnieka sētas sakoptībā. Ik rītus un vakarus šie galdu klāj desmit cilvēkiem Ēvalda speciāli ierīkotajā ēdamistabā, kuras griestus un sienas viņš pats izlīcis koka plāksnītēm, bet ēdamgalds un sēdekļi ir gatavoti pēc speciāla pasūtījuma. Savs krēsls ir jau arī mazajam Jēkabim, kurš vēl pat neapjauš, cik reti viņa māmiņa viņam gadījies, kas vēl pat ista vīra vecumā — 10 mēnešos viņam neatņem tik labo, silto un mīksto ēdamgaldu pie mammas... Goda vietā — mātes pūra skapis.

Dārzā bites, bet kūti govīs, bullēni un telēni, pavisam 19 raģainas galvas. Divreiz nedēļā Ēvalds sviestu, pienu un biezpienu ved uz Daugavpili. Sviestu sakul vectēvs, pa starpām ar mazdēlu auklēšanu, bet biezpienu atsiļda abas saimnieces.

Satīcība, pārticība un arī laba slava šai ģimenei ir Rožupes pagastā. Rožupes skolā, kur kādreiz mācījušies dēli un meita, bet tagad — mazbērni, par viņiem dzirdēju viscilindinošākās atsauksmes. Jo sevišķi par meitenēm, kuras izceļoties ar sevišķu centību, darba prasmi, tikumu un mācēšanu sadzīvot. Bet viņu tēvi — vecāku komitejas locekļi, no kuriem skola vienmēr saņem palīdzību un atsaucību.

Liekas, ka ne vārda nav teikts par pašu Māti, par Moniku Vaivodi, kuras dēļ neilgi pirms Mātes dienas mēroju ceļu uz Vilmeniešiem. Bet tas viss — dēli, mazbērni, māja, ābeles, segas un galdauti, mājas svētā omulība, puķes un daudz daudz kas cits ir nācis tieši no viņas — no Mātes. No viņas ārkārtīgi darbīgajām rokām, no viņas sirds siltuma, no viņas satīcīgā rakstura. Un no viņas grūtā dzīvesstāsta. Gadi pēc kāzām pagāja ļoti smagā darbā. Labi, ka dzīvesbiedrs bija strādīgs un izdarīgs, centās sameklēt darbu un iekārtoties tur, kur vismaz kaut ko maksā. Kad ar pārmērīgajiem nodokļiem nevarēja tikt galā, pat uz Maskavu aizveda pa lopiņam, lai tiktu pie kāda rubļa. Varas un valdības maiņas, tāpat kā visai latviešu tautai, arī šajā ģimenē nesa nelaimes un plosīja sirdi, atņemot visdārgāko. Vācu laikā bez palīdzības, neglābta karsonī sadega mazā meitiņa, kad reizē nāca astoņi zobīņi. Krievu laiks ar savām kolhozu idejām paņēma otra bērna dzīvību, kad

fermā smagi nostrādītajai mātei bērns piedzima septiņos mēnešos un spēja nodzīvot nepilnu pusgadu.

— Ļoti grūti man un mana laika mātēm bija audzināt bērnus, — atceras Monika Vaivode. — Jau tapēc vien, ka nebija tādu atvaļinājumu, bija jāpamet mazi bērni un jāiet darbā. Bet vēl grūtāk bija tas, ka skola mācīja bērnus preti ģimenei, sakūdīja pret tēvu un māti. Mēs dzīvojām ar ticību Dievam, gājām baznīcā. Bet bērni, bez savas sajēgas, bet ar skolotāju mutē liktiem vārdiem, mums pārmeta — jūs tikai izliekaties, ka ejat baznīcā. Aizbraucat, pa priedēm pastaigājāt un braucat atpakaļ. Cik sāpīgi vecākiem dzirdēt šādus vārdus! Tikai tagad tiek mācīts māju un ģimeni godā turēt.

Tagad saprotu, ka Dievs ir visu mūžu palīdzējis dzīvot. Baznīcai nekad neko neesam žēlojuši. Kara laikā manās tēva mājās Vanagos slēpām Aglonas baznīcas Dievmātes gleznu. Vispirms šķūni zem siena, bet tad kļuva bail, ka apšaudē var izcelties ugunsgrēks, un ar ratiem svēto gleznu aizvedām uz mežu. Domāju, ka vēlāk tikai ar Dievmātes palīdzību mums izdevās izglābties no izvešanas uz Sibīriju. Mans tēvs bija ieskaitīts kulakos. Nojauta lika labāk slēpties. Visa ģimene tajā naktī sēdēja upmalas krūmos, trīsošām sirdīm dzirdējām, kā rej suni, vaimanā savam nezināmajam galam pretī no mājām trenktie cilvēki.

Nekad neesam strādājuši svētdienās. Sētdienās sakopjam mājas, bet svētdienas svinam.

— Es palīdzēju celt Vanagu baznīcu, — saka Vaivodu tēvs. — Bez tehnikas, ar zirgiem vedām akmeņus, strādājām ar rokām. Darbs vedās. Bet tagad ļaudis ar lielu tehniku augām dienām un svētdienām turp un atpakaļ brauc un brauc, un jēgas nekādas. Nekas nav padarīts. Darbam trūkst Dieva svētības.

Bet vispār bērni šajās mājās no mazām dienām tiek radināti pie darba. Viss ir jādara līdzī pieaugušajiem. Tā audzināti pašu bērni, tā tagad mazbērni. Un ar sirsniību.

— Retu reizi pacilāju rīksti saviem bērniem, — taujāta par pēršanu, teica Vaivodu māte. — Vectēvs un vecmāte tūlīt žēloja mazos un uzbārās mums. Uz vecumdienu sirds mīkstāka. Tā arī mēs tagad aizstāvam mazbērnus, ja viņiem vecāki sola žaģarus. Bet reti jau tas gadās.

— Nevienam mazbērnus neesam atdevuši bērnudārzā. Gan Ēvalda, gan citu bērnu bērnus audzējām paši.

Ne tikai kā Mātes, bet arī kā Vecās mātes Monikas Vaivodes vārds rakstāms ar lielo burtu. No viņas mazmeiņām adīšanas un tamborēšanas un citu rokdarbu mācēšana, ar viņu iet skolas dzejoļus mācīties un vēstures gabaliņus atkārtot. No viņas un ar viņu tautas dziesmu mācēšana un dziedāšana.

Dziesma — tā Vaivodu mātes dzīvē ieņem tikpat svarīgu vietu kā darbs. Starp citu, dziedot savu bērnu un mazbērnu pulkā man arī nācās viņu pirmo reizi ieradūt šoziem Preiļos pirmajā ģimeņu «Spētā». Viņa zina daudz tautas dziesmu. Dzied baznīcas korī. Un nu jau ir tikusi aicināta uz vairāk nekā simts bērēm par balss turētāju un dziesmas vadītāju. Arī vīra tēvs bijis slavens šīs puses muzikants, un kaut kas no visiem ticis mazmeiņu ģēnos. Liene un Jolanta mācās Līvānu mūzikas skolā.

Vaivodu māte vēl atceras pirmskara Mātes dienu svinēšanu. Toreiz viņa darbojās mazpulkā, un mazpulcējiem uz šiem svētkiem bija jāgatavo dāvanas savām mātēm. Bet šogad viņai visvairāk būtu prieks, ja bērni un mazbērni nodziedātu viņas mīļāko dziesmu, kam autors Pauls — «Mātei».

«Jauka diņa mums atgāja.» — pēkšņi ieskaņas divgadīgā Jāniņa dzidrā balstiņa, kurš visu laiku uzmanīgi sekojis sarunai par dziedāšanu un nu sācis dūkt nesen Lieldienās dzirdēto dziesmu. Bet tad maina repertuāru un braši raj «Augstu laimi un prieku...» Lielajā savā un tuvinieku ģimenēs jubiliāri tiek sumināti allaž kopā un pirmā pasaules apjaušana katram bērnam te nāk kā lielas ģimenes un tuvu radu apjaušana. Bet te laikiem ir vieta beigto otro stāstu par Māti un sākt trešo, kaut arī stipri īsu.

Tepat Vaivodu mājās dzīvo sešu bērnu māte, jau pieminētā vedekla Benita. Vēl gaužām mazi ir viņas auklējumi, bet redzama kārtīgas ģimenes ievirze.

— Man ir paveicies ar visām vedeklām, — teica vecā Vaivodu māte.

— Man ir paveicies ar vīramāti, — teica jaunā Vaivodu māte.

Bez šaubām, sievietei atļaujas tik daudz bērnu laist pasaulē tad, ja viņa ir droša, ka viņas bērniem netrūks maizes, jumta, mīļuma, ka viņai pašai grūtajās dienās pietiks palīdzības. Iespējams, ka ar šo māti mūsu laikrakstā satiksimies citā Mātes dienā pēc daudzām gadiem. Un ļoti gribas ticēt, ka ne nieka no šīs mājas svētības nebūs zudis.

Līvija Rancāne

Māras zemes mantiniece

Mēs visi nākam no mājām. Un, kā savā aprakstā «Māja, kurā es dzīvoju» bija izteikusies Inese Kupre no Galēniem, «tā ir mans patvērums, mana vistuvākā pasaule, manu prieku, bēdu, noslēpumu glabātāja.» Un gribas cerēt, ka pēc gadiem šim Māras zemes mājām būs prasmīgas, čaklas saimnieces, kuras prātis darbus dziedot padarīt, senču tikumus un tradīcijas godā turēt un savu saimi kopā saturēt. Lai par to pārliecinātos, Preiļos bija pulcējušās 15 rajona prasmīgākās, jaukākās meitenes, kuras piedalījās konkursā «Māras zemes mantinieces».

Vai ikkatrā mājā ir daudzkrāsainas vecmāmuļu austās segas. Bet ne vienmēr ieskatāties un pazīstam to rakstu bagātību, kas tajās ielikts. To nu vajadzēja izdarīt konkursā «Latviešu ornamentika». Un vēl šajā konkursā bija jāprot veidot dažādus krustiņus, taču ne uzzīmējot, bet gan saliekot no pupām, tā, kā to kādreiz vecmāmiņas mācīja saviem mazbērniem.

Arī šūpuļdziesmas nāk no mājām un katrā tā ir sava. Tā nāk no bērniņas. Muzikālajā konkursā šūpuļdziesma izskanēja, meiteņu mīļi dziedāta.

Svētki arī katrā mājā ir savi, taču ir tādi, kas tautu kopā satur, liekot apzināties savu piederību tai. Tie ir svētki, kas nākuši cauri laikiem, Ziemassvētki un Lieldienas, Vasarsvētki un Jāņi. Un kas gan ir svētki bez cienasta. Saimnieču konkursā izskanēja ne viena vien aizmirsta tradicionāla svētku cienasta recepte un ne tikai varēja to noklausīties, bet arī nogaršot pēc tās gatavotus ēdienus. Daudzas meitenes bija līdzī paņēmušas sieru, un jāatzīst, ka cik māju, tik arī veidu tā pagatavošanai. Bija arī gan zirņu pikas, gan veistūklī, gan spēka pīrāgi.

Bet ja nu mājā gadās kādam sasirgt? Parastu jau izlīdzāties ar zāļu tējām, bet vai pēc garšas tās var noteikt? Konkursa dalībnieces par to pārliecinājās, un jāteic, ka prata tikt galā ar šo uzdevumu.

Visā konkursa laikā vēra ņemta tika prasme iekārtot savu darba vietu.

Pēdējais, skaistākais konkurss bija, kad meitenes dejoja valsī. Arī tā prasna pieder pie saimnieces goda rotas.

Gatavojoties konkursam, meitenes rakstīja par savām mājām, par tās ļaudīm, tradīcijām, arī ikdienu. Tik daudz mīļuma bija ielikts šajās rindās, jo ikdienā mēs bieži paejam garām neievērotam saplukušu koku pudurim pie mājām vai takai, kas ved uz lauku. Kā arī to, cik vajadzīgi esam viens otram.

Skaistāju konkursa laikā varēja piedalīties izsolē, jo meitenes bija līdzī atvedušas savus rokdarbus. Un jāsaka, ka atpakaļ nebija ko vest. Meiteņu darbošanos vērtēja žūrija, kuras sastāvā bija A.Caune, T.Kolosova, T.Mainule, N.Onufrijeva, L.Sondore, I.Urča, V.Kozlova, D.Švalbe. Valsī spēlēja un par mūziku rūpējās U.Bērziņš.

Konkursā piedalījās pagājušā gada uzvarētāja Inguna Onskule. Viņa savu simpātiju balvu — pašaustu prievīti — dāvāja vienai no jaunākajām konkursa dalībniecēm — Kristīnei Mūrniecei no Preiļu 1. vidusskolas.

Konkurss noslēdzies, novērtētas prasmīgākās dalībnieces. Un tās ir Iveta Pintāne no Rudzētu vidusskolas, Mairita Kalviša no Priekuļu deviņgadīgās skolas un Lāsma Kancāne no Vārkavas vidusskolas.

Meitenes konkursam sagatavot palīdzēja gan skolotājas, gan māmiņas. Liels paldies par to!

Un lai laba vēlējumiem pirms Mātes dienas skan šie Ārijas Elksnes vārdi:

Audzinielī labi savas meitas —
Jemāciet viņām svētkus svinēt.
Cik nabadzīgas tās ģimenes,
Kas tikai darbdienu zina!

.....
Ja nav neviena, kas iedezd
Baltu sveicīti krūtīs.

Ilga Peiseniece,
skolēnu jaunrades centra metodiķe

ATTĒLOS:

- kurai stāv klāt pati mīļā Māra?;
- Iveta Pintāne — konkursa uzvarētāja;
- Mairita Kalviša — otras vietas ieguvēja arī ir laba saimniece;
- vārkaviete Lāsma Kancāne ir trešā Māras zemes mantiniece.

Jāņa Silicka foto

«Dukāts» bankrotēt negrasās

Jau divus mēnešus rajonā apdrošināšanas jomā darbojas divas firmas: valsts apdrošināšanas firma «Latva» un akciju sabiedrība «Dukāts». Šoreiz uz «Novadnieka» jautājumiem atbild «Dukāta» Preiļu nodaļas vadītājs Ivans JERŠOVS.

— Kādus pakalpojumus jūsu vadītā nodaļa var piedāvāt klientiem?

— Akciju sabiedrība slēdz brīvprātīgas apdrošināšanas līgumus ar valsts, kooperatīvajām organizācijām, zemnieku saimniecībām un fiziskām personām par mājas mantas, nekustamā īpašuma, lauksaimniecības tehnikas un inventāra, smago un vieglo automašīnu, mājlopu un sējumu apdrošināšanu. Slēdzam līgumus ar organizācijām un zemnieku saimniecībām par strādājošo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem vai bojā eju, pildot dienesta pienākumus. Esam uzskūši arī kredīta ņēmēja atbildības apdrošināšanu pret kreditororganizācijām, kuras izsniegušas kredītu juridiskām, fiziskām personām un zemnieku saimniecībām. Drīzumā, kad a/s «Dukāts» padomes sēdē būs apstiprināti dzīvības apdrošināšanas nosacījumi, fiziskās personas varēs apdrošināt arī dzīvību.

— Kas ir jūsu klienti?

— Uz šodien esam noslēguši vairāk nekā 250 apdrošināšanas līgumus ar fiziskām personām, zemnieku saimniecībām, paju sabiedrībām, valsts un kooperatīvajām organizācijām. Noslēgto apdrošināšanas līgumu summa pārsniedz 82 miljonus rubļu.

— Ar ko jūs piesaistāt klientus?

— Pirmkārt, «Dukātā» ir viszemākās maksājumu likmes, un tas klientiem ir izdevīgi. Otrkārt, ar klientu noslēgtais līgums stājas spēkā otrā dienā pēc iemaksas. Treškārt, ja vērtības apdrošina uz kalendāro gadu, tad pirmo maksājumu — 25 procenti no gada summas — jāsamaksā ne vēlāk kā 7 dienas pēc līguma noslēgšanas, otro maksājumu — 50 procenti — divu mēnešu laikā, bet trešo maksājumu sešu mēnešu laikā pēc līguma noslēgšanas skaidrā naudā vai ar pārskaitījumu. Ceturkārt, klients pats tiesīgs noteikt apdrošināšanas summu un veidu. Piektkārt, pastāvīgiem klientiem, kuri nav saņēmuši atlīdzību, akciju sabiedrība piešķir atlaides no 10 līdz 50 procentiem. Sestkārt, ja zemnieku saimniecības un juridiskās personas apdrošina visus pamatlīdzekļus un apgrozāmos līdzekļus, piemērojām viena procenta likmi, tas ir — klients no katriem apdrošināšanas 1000 rubļiem samaksā tikai 1 rubli. Septītkārt, klients līguma darbības laikā var palielināt objektu vērtību, kas ir ļoti svarīga šajā straujajā inflācijas periodā.

— Kādiem mērķiem tiks izlietoti iegūtie līdzekļi?

— Visi līdzekļi, kuri netiks izlietoti tiešajām apdrošināšanas izmaksām, paliks Latvijas lauksaimniecības rīcībā un tiks novirzīti tās attīstībai investīciju un kredītu veidā. Jau pašlaik iespēju robežās zemniekiem sniedzam finansiālo palīdzību.

— Tā kā «Dukāts» nav valsts struktūra, bet akciju sabiedrība, tad — kas ir jūsu akcionāri?

— Apdrošināšanas akciju sabiedrības «Dukāts» dibinātāji ir 29 paju sabiedrības, zemnieku saimniecības, citi lauksaimnieciska rakstura uzņēmumi un 36 individuālie republikas pilsoņi, kuri veidoja četri miljoni pieci simti sešdesmit deviņus tūkstošus rubļu lielu akciju sabiedrības pirmatņo kapitālu uz dibināšanas dienu. Starp dibinātājiem ir arī mūsu rajona paju sabiedrība — agrofirma «Turība».

— Dzird runājam, ka jūsu akciju sabiedrība neesot maksāspējīga un varot bankrotēt?

— Šādām valodām nav nekāda pamata. Apdrošināšanas akciju sabiedrībai «Dukāts» ir izsniegta Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas licence, un sabiedrības finansiālo darbību un stāvokli kontrolē valsts un finansu iestādes.

Šajos divos mēnešos ir bijuši četri apdrošināšanas gadījumi, par kuriem klienti saņēmuši apdrošināšanas atlīdzību. To ir saņēmusi paju sabiedrība, zemnieku saimniecība, kā arī pilsoņi no Aglonas pagasta par kritušo govī 20 tūkstošu rubļu apmērā.

— Cik plašs ir jūsu nodaļas aģentu tīkls?

— Nodaļā strādā vadītājs, inspektors taksators un grāmatvedis. Šie cilvēki papildus veic arī aģenta taksatora pienākumus. Uz šodienu pastāvīgā darbā par aģentiem taksatoriem pieņemti pieci cilvēki, kuri apkalpo Pelēču, Aizkalnes, Rušonas, Aglonas, Preiļu un Rudzātu pagastus. Plānojam, ka visos rajona pagastos būs savs aģents taksators.

— Ko jūs gribētu novēlēt klientiem?

— Pierast dzīvot šodienas apstākļos, kad mazāk paliek valsts struktūru un veidojas dažādas paju un akciju sabiedrības, privātfirmas. Un nebaudīties ar tām sadarboties, bet gan izmantot to piedāvātos pakalpojumus.

Par ekonomisko, ekoloģisko un latgalisko kultūrvidi

Sākums laikraksta 5. maija numurā.

Atkāpe par sociālismu. Viena no socpasaules sapratnes īpatnībām ir vēlēšanās realizēt milzīgus, apjomīgus projektus. Šis domāšanas recidīvi sastopami arī tagad, arī vides aizsardzības jomā. Kā piemērus varam minēt Latvijas Dabas aizsardzības programmu, Daugavas programmu, arī piedāvātā Latgales nacionālās vides aizsardzības sistēma ir socdomāšanas paraugs. Šo projektu īpatnība ir liels dalībnieku skaits, kuru savstarpējai koordinēšanai nepieciešami darbinieki t.s. koordinatori. Rezultātā veidojas jauns aparāts. Šo parādību novērst iespējams, ja iesākumā veido zemāka hierarhiskā līmeņa struktūras, paturot prātā lielākās teritoriālās vienības, idejas iespēju. Tāpēc nepieciešama ideja par perspektīvo Latgales nacionālo vides sistēmu vienlaikus ar konkrētu darbību Aglonas Dabas Parkā un Kategrades ezeru apgabālā. Tātad atteikties, korelēt savas domas iespējams tikai ar praktisko darbību konkrētā apvidū. Tāpēc Aglonas Dabas Parks nepieciešams kā idejas konkrēta realizācijas vieta.

Vides aizsardzības kompleksu veidošanas prakse sastopas ar divām pamatiespējām, veidiem, kā pieņemt lēmumus. Parasti šādus projektus veido «no augšas». Ministru Padome vai cita augstāka iestāde pieņem lēmumu un to novada līdz «apakšai». Respektīvi, vietējā pašvaldība tiek nostādīta fakta priekšā. Otrs, netradicionāls veids, vietējā pašvaldība savu iespēju robežās piedalās lēmumu pieņemšanā, tā ietekmējot «augšu», tai noformējot attiecīgu tiesisku aktu. Katrā rajonā, pagastā, novadā deputātu korpusi ir ļoti dažāds, vairāk vai mazāk kompetents, aktīvs. Šī īpatnība paredz katrā gadījumā izvēlēties piemērotāko lēmumu pieņemšanu. Rušonas un Aglonas pagastos šī «politiskā gaisotne» ir dažāda. Ja Aglonas pagastā attīstība bija tendēta uz lauksaimniecības veidošanos, tad vardarbīgā veidā pieņemot lēmumus par dabas parka veidošanu, rodas konflikts ar «apakšu», un situācija līdzīga kā Teiču rezervātā vai Krustkalnos. Vides veidošanā izvairīšanās no konfliktiem ir obligāts priekšnoteikums, jo cilvēks arī ietilpst vidē, arī viņam jārada komforta apstākļi savas darbības veikšanai konkrētā apvidū. Rušonas pagastā sākotnējā situācija savādāka. Kategrades ezeru sistēmas nākotne tiek plānota tūrisma attīstības virzienā, paredzot ceļu, kempingu un infrastruktūras celtniecību, tātad jau radīti priekšnoteikumi vides veidošanai. Šāds lēmumu pieņemšanas stils pašvaldību attieksmei pret vides eksperimentu. Ideālas realizācijas gadījumā teritorijā veidojas domubiedru kopums, kuri savstarpēji saistīti ar kopīgām ekonomiskām interesēm, dzīvo vienotā vidē, saskaņā ar šīs vides likumiem, veidojot vienotu kultūrvidi.

Kā veidot kultūrvidi, ekoloģiski ekonomisko sistēmu? Ar lauku tūrisma saprot vismaz trīs dažādus atpūtas veidus. Pirmā cilvēku grupa ar lauku tūrisma saprot darbu fermā. Eiropā, arī Latvijā, bet apslēptā veidā, veidojas cilvēku grupas no lauku un pilsētu iedzīvotājiem, kuras saista kopīgas ekonomiskas intereses un darba telpa. Otri ar lauku tūrisma saprot dzīvošanu «uz laukiem» — vasarnīcās, kempingos, atpūtas bāzēs, veicot pasīvu atpūtas veidu. Trešie teritorijas, vides un ekonomikas vienotību nodrošina ar īpatnēju saimniecisko darbības veidu — lauku tūrisma. Šī pieeja ir pati perspektīvākā, bet tā prasa domāšanas stereotipu maiņu, dzīves telpas un kultūras līmeņa izmaiņas. Realizējot šādu tehnoloģiju, mainās jēdziena «tūrisms» nozīme, veidojoties cilvēku, draugu, domubiedru grupai, kuras vieno kopīga interese —

lauku vides sakārtotība un savu pilsētas draugu servisa nodrošināšana. Šī interese realizējas principiāli jaunā ekonomiskā pamatīdejā — ģimeniskumā. Ekonomikas pasaulē pati noturīgākā un plastiskākā vienība ir ģimene: fermā ģimene, ģimenes uzņēmums. Tās ekonomiskā efektivitāte ir pati augstākā. Darba un ienākumu sadalījums šeit balstās uz savstarpēju mutisku nolīgumu, grūtības tiek atrisinātas dialogu veidā. Ģimenei kā ekonomiskai vienībai ir vienas no lielākajām perspektīvām pasaules ekonomikas apriņķī. Savienojot šādu ekonomisko struktūru ar atpūtas industriju, iespējams iegūt maksimāli labvēlīgākos rezultātus. Šāda pieeja būtu pati perspektīvākā Aglonas un Rušonas pagastu ekoloģiskās un ekonomiskās attīstības nodrošināšanai. Kādi nosacījumi nepieciešami idejas realizācijai? Kādas sastapsim grūtības?

Pamats visam ir spēja un vēlēšanās pārorientēties vides veidošanas politikas realizācijai dzīvē. Šodien dabas un vides aizsardzība vēl nav valsts politikas sastāvdaļa. Šīs idejas proponenti nelietojot grupas, Zaļo partija, Vides aizsardzības klubs, tomēr tālāk par runāšanu nav iet. Tātad šeit mēs sastopamies ar galveno grūtību — ir vai nav vēlēšanās praktiski dzīvē realizēt vidi saudzējošu politiku un ekonomiku.

Otra grūtība. Latgales zemnieks objektīvi atradies nelabvēlīgākā stāvoklī kā vidzemes vai kurzemnieks (ierobežotā konkurences spēja, attālums līdz noieta tirgum, sliktāka infrastruktūra). Šī ekonomiskā vide ir izveidojusi latgalieti — smaga darba strādnieku ar grūti pārvaramiem stereotipiem. Šādos apstākļos piedāvājot alternatīvas attīstības iespēju, būs jāsasit ar pilnīgu nesapratni un jauno ideju noniecināšanu. Zemniekam var mēnešiem neizmaksāt naudu par nodotajiem lopiem, var degvielas cenas pieaugt vairākkārt, bet viņš turas pie tradicionālā apsaimniekošanas veida, turas ar apskaužamu izturību. Taču tagadējā ekonomikas dinamika un nestabilitāte var šādu cilvēku atbīdīt malā, padarīt lietu, radikāli mainīt reģiona ekonomisko seju. Tāpēc prasme savienot tradicionālo zemes apsaimniekošanu nelielās platībās, pārējā telpā veidojot dabas vidi, lauku kultūru, kārtību, būs galvenā vides veidošanas problēma.

Treškārt, apkārtējā vide pēdējo gadu desmitu laikā ieguvusi jaunu kvalitāti — tā kļuvusi dabiskāka, sācies renaturizācijas process. Gaidāmā rītdienas privatizācija nonāk preturā ar dabas vides atjaunošanas procesu. Saimniekam ir iespēja aktīvi iesaistīties ainavā, to veidot, bet ne vienmēr ir sapratne, saimnieka izjūta, kā to darīt. Rezultātā iet bojā vērtīgi ainaviskie elementi, alejas, ainavā rodas grūti noslējami bojājumi, bet uzskātie darbi paliek nepabeigti. Augšminētie gadījumi, papildinoties ar vienaldzību un nesenā laika socsaimniecības «šedevriem», veido mērenu ainavisko haosu.

Kā novērst šīs tendences? Realizēt vidi saudzējošu politiku kādā konkrētā apvidū var administratīvi teritoriāla vienība, šajā gadījumā — dabas parks. Alternatīvās attīstības reālo teorētisko un praktisko iespēju pilnīgi nodrošina pastāvīga teritoriāla vienība, nodrošina maksimāli iespējamo klātbūtnes efektu, veicot reālo izskaidrojošo darbu. Savienot privatizācijas un renaturizācijas grūtības, tās atrisināt spēj speciālistu kolektīvs, kurš darbojas konkrētā teritorijā ar konkrētiem vidi veidojošiem elementiem.

Aglonas Dabas Parka veidošana pašreiz ir fiziski nobriedusi, un aizkavēšanās nozīmē sociālo, ekonomisko un vides attīstības procesu nevajadzīgu kavēšanu. Aglonas un Rušonas vides sistēmas objektīvi iekļaujas Latgales nacionālās vides aizsardzības sistēmā, kuras veidošanai jānorit

paralēli, vienotā ritmā.

Šī ideja un jēdzienu kolāža parāda, kādā ceļā esam nonākuši līdz domai par Aglonas Dabas Parka veidošanu. Šeit vēl kā obligātu faktoru jāpiemin bazilikas un Aglonas kā kultūrcentra sistēmveidojošo nozīmi. Jāatzīmē, ka kristietība, katolicisms, kā arī dievturība, kopumā ņemot — sakrālās pasaules sapratnes ceļš, ļoti maz atspoguļojas periodikā, maz sastopama sakrālās telpas analīzē, tās kultūrveidojošā nozīme. Biežāk parādās emocionāli meditējoši apraksti, bet daudzi kautrējas no šīs dzīves sastāvdaļas analīzes. Tas izskaidrojams ar relatīvi zemo zināšanu līmeni šajā jomā. Tāpēc iespēju robežās mēģināšu atrast sakrālā centra jeb sakrālās telpas jēdzienu ideju.

Apkārtējo vidi veido dažādu elementu un sistēmu kopums. Cilvēks šajā vidē ienāk un pašorganizējas sociālās sistēmas veidā. Šo sociālo sistēmu raksturo sekojošu faktoru — bioloģisko, materiālo, pasaules sapratnes un sakrālā elementu — kopums. Līdz šim (arī pašreiz) skolā, arī oficiālajā ideoloģijā tika aplūkotas dzīves materiālās un garīgās īpatnības, uzskatot ar to sociālās sistēmas faktorus par izsmeltiem. Pakāpeniski atbrīvojoties no socstereotipiem, mūsu uzvertē tika «atdoti» cilvēka kā sociālas būtnes bioloģiskie un sakrālie aspekti, elementi. Tagad visatļautības periodā sastopamies ar sakrālās idejas vulgarizāciju. Par modes lietu kļūst veikalu, skolu (krogu?) svētīšana, katra sevi cienaša skola ievēd «ticības» mācību, tā devalvējot sakrālās vides, telpas, sakrālā centra ideju. Kāda ir sakrālās vides uzbūve, tās sastāvs? Sakrālā vide, telpa, tās centrs apvieno vairākus vidi veidojošus elementus — apkārtni, vēsturi un reālos objektus. Aglonas apkārtnes sakralizācija veidojusies tālā senatnē, visas zināmās sentēvu kulta vietas atrodas netālu no Aglonas, divas no tām «pieder» Aglonas pagastam. Pilskalni, kapu lauki un kulta vietas veido vienotu telpu, rada senatnes gaisotni. Kristietības laikā zīmes — Aglonas klosteris, bazilika, Bērzgales baznīca, Rušonas baznīca ar klosteri un Starodvorjes baznīca — tās ir otrā līmeņa struktūras, kuras attēlo idejas un telpas pārmantojamību. Aglona kā svētceļojumu vieta, centrs, kurā augstā dienās sastopas dažādu tautu un konfesiju pārstāvji, garīgās mūzikas festivāls un klostera dzimšanas ideja — šie elementi rada priekšnoteikumus trešā līmeņa sintēzei — sakrālā centra un telpas idejai.

Kopsavilkumā veidojas vairāku nepieciešamību bloks jeb sistēma:

— Nepieciešamība pašvaldību līmenī saprast jaunas perspektīvas realizācijas iespēju, šīs idejas realizācijas ceļu;

— Nepieciešamība saskatīt lauku tūrisma jaunu ekonomiskās darbības veidu, kad maksimāli saglabājas gadsimtiem koptās taulas tradīcijas, bet tiek proponēta ideja, iespēja atrast savu «ekoloģisko» nišu pasaules tūrgū, iespēja nekļūt par mazattīstītu zemi;

— Nepieciešamība veidot ekonomisko, ekoloģisko un latgalisko dzīves kultūrvidi;

— Nepieciešamība pielāgoties dinamiskiem dažādu norišu procesiem;

— Nepieciešamība turpināt sakrālās telpas attīstību, vēsturiskā centra realizācijas ideju. Tādējādi radot unikālu kultūrvidi ne tikai Latvijā, bet arī Eiropā.

Realizēt šīs nepieciešamības var, izveidojot Latgales nacionālās vides sistēmu, kurā kā sastāvdaļa ietilpst Dienvidlatgales aizsargājamo objektu vides sistēmu apgabals, kurā kā organiska un sistēmveidojoša sastāvdaļa iekļaujas Aglonas Dabas Parks.

Kādu mēs saprotam parku? Ierobežojumi, īpatnības, robežas, nolikums vairāk interesē agloniešus un rušoniešus. Par to — nākošreiz.

Valērijs Stūris,
VAK inspektors

Dzīvojam Preiļos, Jelgavas ielā 3, preti «Lauktehnikas» jaunajai mājai, bet tā dzīve ir nonākusi tik tālu, ka ilgāk vairs nevar klusēt. Kas tikai mūsu dārzā netiek mests — visādas nederīgas mantas — celofāna kules, lampiņas, salauztas bērnu rotaļlietas, sadauzīti kļieji, simtiem akmeņu, pat beigtas zūrkas, ko pagrabos noindē. Mēs esam pensionāri un varam bērniņiem pakalpot, to visu salasot. Bet jaunākais ir tas, ka pretī mājai ir trīs metrus plata asfaltēta josla, kur bērni spēlē bumbu. Bumba lec pāri žogam. Mazākie bērni, lai dabūtu bumbu, plēš žogu un lien pa žoga apakšu, bet lielākie, kuriem vairāk spēka, pārplēsa žogu šķērsām pušu, un līdz ar to ceļš brīvs...
To visu pa loģiem redz bērnu vecāki, bet nekad neesmu dzirdējusi, ka kāds aizrādītu

ARĪ VECĀKIEM PRIEKĀ NEBŪS...

saviem bērniem, ka tā nedrīkst. Bērni karājas kokos, kuri, māju ceļot, tāpat ir aplauzti. Pretī mājai ir akmens siena, un tā tiek tik ilgi dauzīta, kamēr sienā izsists robs. Nu, protams, celtnieki to salaboja, jo tas jau nav personīgs, bet valsts. Bērniem lielākais priekā kliedziens ir tad, kad izdodas kaut ko salauzt vai sadauzīt. Vienreiz, kad bērni midija kājām tikko uzlietas betona notesas un šūpojās uz mūsu žoga, kurš pusgada laikā ir galīgi sarobots, atvērs 5. stāva logs un Arta māmiņa stingrā balsī mani sarāva, ka es par daudz kliedzot uz svešiem bērniem. Lai viņi dara, ko grib, bet svešus bērnus rāt nedrīkst! Bet kā tu nekļiesi, ja žogs ir saplēsts, dārzs piemētāts, un bērns, skrienot pēc savas bumbas, salauz trauslos, tikko uzdigušos asnus.

Nevar jau sliktu teikt par visiem bērniem. Ir arī ļoti bērni. Taču garāmģājēji bieži saka: «Vai, cik jums te grūti dzīvot! Bet ko tur var darīt, kādi vecāki, tādā garā viņi arī savus bērnus audzina.»

Vispār jau negribējās rakstīt, bet nepatīkami ir noskatīties, ka cilvēka bērni, visatļautības varā nonākuši, ir līdzīgi dzīvnieku bērniem. Gribētos lūgt, lai jūs pastāstītu, ka vecākiem no tādiem bērniem nekāda prieka nebūs. Bērni ir diezgan lieli un ļoti ļoti saprot, ko dara, jo, ja, jaundarība darot, ierauga, ka viņus redz, tad bēg prom. Tas nozīmē, ka citam jaunam darīt viņiem sagādā prieku.

H. ZEILE
Preiļos, Jelgavas ielā 3

Maja mēneša tradīcijas Vorkovas pogostā

Eisynōti

Myusu apkārtne kotru vokoru, kod lūpus sadzina sātā nu gonim, vysi puļcejōs pi krysta, bosom kōjom un teirom drēbem, navys ar tom drēbem, ar kaidom gōja dīnas dorbūs. Pi krysta sagōja vysi, ari ganepš, kas tikkū beja lūpus sadzinis. Pymō sasapulcēšona beja 30. aprelī, kod isoce maja mēneša dīvkolpōjumus, un pādejo sasapulcēšona beja 31. maijā.

Pymajā vokorā kotrs sev izvylka zeimi dēļ vysa mēneša. Tamā beja raksteits kaidspīnōkums, kuru cylvāks uzajam vysam mēnešam. Ti pīnōkumi beja dažaidi: nūskaiteit kotru dīnu zynomās lyugšonas, izdareit žālsirdeibas dorbūs voi ivārot kaidus irūbežōjumus personeigā dzeivē. Kod zeime vysam mēnešam beja izvylkta, tod kotrs vylka sev zeimi vīnai nōkušai dīnai. Tū alkōrtōja kotru vokoru, cytim vōrdim, kotru vokoru pi krysta vylka kotrs sev zeimi dēļ nōkušos dīnas, kas jam uzylka zynomu pīnōkumu. Tod vysi kūpā dzidōja vairōkas goreigos dzīsmes voi tai sauktōs Dīva dzīsmes, kai pīmāram: vesperes, Marija, Marija por sauli spūdrōka, Mariju pasveicynōsim, ar enģelim gūdynōsim, un vēļ dažas cytas. Kod vesperes un dažas cytas dzīsmes tyka nudzidōtas, tod vīna sīvite skaiteja nu lelas pōtoru grōmotas atteiceigai dīnai pazeimōtu gobolu.

... Dzīsmes dzidōja, stōvādami kōjōs, bet litaniju un cytas lyugšonas skaiteja, nūsamatūši ceļūs. Dzidōja lelī un mozi, vaci un jaunī, vysi bez izjāmuma. Vysi dzīsmem zynōja vōrdus un meļdeņu. Vīna sīvite, kurai beja lobōks bolss, vadeja dzīsmes un lyugšonas. Vysi jai sekōja leidza lobprōteigi un ar dedzeibu. Nivīnu navajadzēja mudynōt. Taidi maja vokora dīvkolpōjumi nūtyka kotrā sādžā, ari tamōs sādžōs, kur puse idzeivōtōju beja krīvi. Latvīši sagōja kotru vokoru pi krysta un nūturēja pōtorus. Lelōkōs sādžōs beja pat divi krysti, un pi kotra beja sovs puļceņš cylvāku, kas maja vokorūs skaiteja lyugšonas un dzidōja.

Kod uz kaidu breidi pi krysta dzidōšona tyka pōtraukta, tod varēja dzērdēt kaimiņu sādžā dzīzūt un na tikai vīnā, bet pat divejōs un trejōs sādžōs, jo maja mēneša lyugšonas nūtyka vokorūs apmāram vīnā laikā. Klusā un mīreigā vokorā varēja dzērdēt un atšķert na tikai dzīsmes meļdiņu, bet pat vōrdus. Patīšam Latgolū var nūsaukt par svātu zemi. Nasaverūt uz gryuteibom un smogajim dīnas dorbim, culvāki atroda par īspējamu un vajadzēgu sasapulcēt pi krysta. Tū cylvāki dareja breivi, poši uz sovu rūku, bez mudynōjuma, atgōdynōjuma gōja uz maja mēneša lyugšonom. Maja mēneša vokori beja veļteiti Jaunovai Marijai. Maja vokora lyugšonas tautā beja imīlotas, cytaidi tos nabyutu varējušas pastōvet un acim radzūt tōs ir pastōvējušas paaudzū paaudzēs.

... Krysti maja mēnesī beja appuškoti ar svaigim zaļumim un zidim. Par tū ryupējōs padīveigas sīvites. Biži vīn ap krystu beja

Itānscits žugs, apkōrt tam auga kryumi un pučes. Tos pat sīvites, kas apkūpe krystu kotru maja vokoru, tū apkūpe pa reizei ari vosorā: nūlyka svaigus zidus, un apkōrt izravēja nazōles.

Ontōns Dzēns
«Acta Latgalica» Nr.2

Attālūs:
krysts Kryvarē un Lelajūs Rumpūs.
Jōņa Silicka foto

Medniekiem — jaunas apliecības

Saskaņā ar Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1992. gada 5. februāra lēmumu «Par Latvijas Republikas Medību likuma spēkā stāšanās kārtību» un Latvijas Republikas Medību likumu ir apstiprināti noteikumi «Par mednieku apliecību izsniegšanas kārtību».

Jaunu apliecību izsniegšana pret esošajām Latvijas Mednieku un maksšķerņieku biedrības medniekiem notiks, sākot ar 1992. gada 15. jūniju, nepārbaudot mednieku teorētiskās un praktiskās iemaņas. Apmaiņa notiks uzrādīt esošo apliecību, ja tā bija derīga uz 1992. gada 5. februāri. Būs jāmaksā nodeva par jaunā dokumenta saņemšanu. Apliecību nomaipiņu veiks Līvānu virsmežniecība, Līvānos, Stacijas ielā 5. Nodeva — 0,1 procenti no minimālās darba algas. To ar lēmumu ir apstiprinājusi Ministru Padome.

Jaunuzņemtajiem medniekiem beztermiņa apliecības izsniegs vai anulēs valsts virsmežzinis, pamatojoties uz rajona mednieku eksaminācijas komisijas protokolu. Bet eksaminācijas komisija tiek veidota saskaņā ar Latvijas Republikas Medību likumu.

Eksāmenu medību apliecību saņemšanai varēs kārtot personas, kas sasniegušas 18 gadu vecumu, izgājušas medicīnisko pārbaudi. Veselībai jāatbilst prasībām, kādas izvirzītas autovadītājiem amatieriem. Personām jābūt pastāvīgi pierakstītām tajā teritorijā, kuru apkalpo attiecīgā eksaminācijas komisija. Lai dabūtu atļauju kārtot eksāmenu mednieku apliecības iegūšanai, virsmežniecībā jāiesniedz noteiktas formas lūgums. Ir jāiemaksā 0,3 procenti no eksāmenu brīdi esošās minimālās mēnešalgas. Iesniegumam jāpievieno divas fotokartīņas 3 x 4 cm.

Lai raitāk ritētu esošo mednieku apliecību nomaipiņa pret jaunām, vēlams, lai mednieku kolektīvi to veiktu organizēti, iepriekš nomaipiņas kārtību saskaņojot ar virsmežniecību.

Jaunu mednieku uzņemšana notiks 1992. gada rudenī, par ko «Novadniekā» sniegsim atsevišķu informāciju. Informējam, ka konsultācijas medību jautājumos var saņemt Līvānu virsmežniecībā un tai pakļautajās mežniecībās.

Andrejs Rudzītis,
virsmežzinis

NOVADNIEKS

REDAKCIJAS ADRESE: 228250, Preiļos, Aglonas ielā 1.

Iznāk kopš 1950. gada 29. marta. Reģistrācijas apliecība Nr. 0091. Iespiests valsts uzņēmumā «Daugavpils tipogrāfija» Valkas ielā 1. Ofsetiespiedums. Viena iespiedloksne. Pas. 683

Metiens 6949 eksemplāri (latviešu izdevumam 5465, krievu — 1484).

Sludinājumus pieņem redakcijas grāmatvedībā katru dienu, izņemot sestdienas un svētdienas, no plkst. 10.00 līdz 12.00 un no plkst. 14.00 līdz 17.00. ☎ 22305.

Pasūtījuma indekss 68169.

Galvenais redaktors
Pēteris Pizelis

KULTŪRAS JAUNUMI

DEJU KOLEKTĪVU SKATE

Notkusi rajona deju kolektīvu skate demonstrēja pašdarbnieku gatavības līmeni ceļā uz Latgales deju svētkiem Preiļos šigada jūnijā. Bet reizē tā bija arī savdabīga spēku pārbaude pirms lielajiem Deju svētkiem nākošgad.

Pats galvenais: jauns repertuārs. Tieši tā apguve šogad prasīja no mūsu dejojājiem visu spēku sasprindzinājumu un pilnīgu pašatdevi. Līdzās Imanta Magones, Ulda Ozola horeogrāfija veidotajām dejām varēja redzēt Ritas Spalvas, Sarmas Freibergas, Ilmāra Drela, Ernesta Spiča un Jāņa Butkeviča piedāvāto deju variantus.

Preiļu rajona kultūras nama vidējās paaudzes, Preiļu siera rūpnīcas tautas deju kopa, Stabulnieku ciema jauniešu deju kolektīvs, Preiļu 1. vidusskolas 9.—10. un 11.—12. klašu deju kolektīvi, Rušonas un Jersikas ciema jauniešu deju kolektīvi un, protams, Tautas deju kopa «Silava» demonstrēja savu dejojprasmī.

Dejotājus skatei gatavoja Eleonora Bleive, Gaida Ivanova, Marija Indāne, Silvija Kurtiņa, Anita Lukjanska, Maruta Kozlova, Dina Staškeviča un Gaida Venta.

Rajona deju kolektīvu virsvadītāja Sarma Freiberga var justies gandarīta par paveikto. Noslēdzies pirmais sagatavošanās posms re-

publikas Deju svētkiem. Raizes nesagādā arī saimnieciskā puse. Ļoti labi, ka savā laikā centralizēti tika apģērbti un apauti visi kolektīvi.

«CĀLIS» FINIŠĒJIS

Šogad labāko mazo vokālistu noskaidroja gan Līvānos, gan Aglonā, gan tepat — Preiļos. Dziedātājus skatei gatavoja Rudzātos, Priekuļos, Vārkavā.

Un šeit nu jāaska, ka rajona skatē no pašiem Preiļiem piedalījās tikai viena pati kandidāte Daiga Čivkule, kas startēja arī iepriekšējā gadā.

Konkursa «Cālis-92» žūrija par labāko starp mazajiem vokālistiem atzina piecgadīgo Daiņu Skuteli no Rudzātiem. Puiku dziedāt māca tētis — Jāzeps Skutelis. Mazais rudzātnieks pārstāvēs mūsu rajonu republikas konkursā.

AR TO VĒL VISS NEBEIDZAS

Pēdējā laikā gan Latgales, gan republikas, gan kaimiņzemes televīzija ir mūs pieradinājusi pie dažnedažādiem maratoniem un konkursiem.

Rajona kultūras namā notika savs diskomaratons. Veselas nakts garumā. Tas ir iepaticies gan kultūras nama vadībai, gan pašiem diskžokejiem. Un tādēļ šovasar mūs gaidīs vēl viens diskomaratons.

V.Radis

Šai pasaulē viens mērķis — tas ir mūžīgs:
lai ko jūs meklētu, jūs atradīsiet — māti.

I.Ziedonis

Aicinām visus uz Mātes dienai veltītu koncertu
10. maijā plkst. 14 RKN.

Preiļu pilsētas valde

Rēzeknes putnu fabrika

pārdos iedzīvotājiem diennakti vecus broileru cāļus un zoslēnus Preiļu pilsētas tirgū 31. maijā no plkst. 7.00 līdz 9.00.

Izziņas pa telefonu:
Rēzekne 94438.

Pilsonus, kuri vēlas piedalīties lauku darbos

(arī skolēnus brīvlaikā) vasaras un rudens sezonā; lūdz pieteikties nodarbinātības valsts dienesta Preiļu nodaļā Preiļos, Turgus laukumā 1, tel.23100.

Preiļu pilsētas valde

atgādina zemes lietotājiem (individuālajiem un organizācijām), ka zemes nodokļa maksāšanas termiņš beidzas šī gada 1. jūnijā.

Par katru nokavēto dienu tiks aprēķināta un iekasēta soda nauda — 0,5 procentu apmērā no maksājamās summas.

Paju sabiedrība «Dubna»

paziņo, ka ir saņemti iesniegumi par šādu objektu atsavināšanu: govju ferma «Drēņi», cūku ferma «Lielojuri», lauksaimniecības mašīnu garāža Lāčkājos, šķūnis Rušeniekos, liellopu ferma Jaujās, dzīvojamā māja Pēterniekos (inv. Nr.0124), graudu klēts pie P.Skrebeles, šķūnis un kūts pie Midera. Paziņojam par šādu objektu izpārdošanu: govju ferma «Stikāni-1» un liellopu ferma Starēs.

Paju sabiedrības «Dubna» paju biedru kopsapulce notiks 28. maijā plkst. 10.00 Rožupes skolā.

Pārdod

(steidzami) grūsnu teli. Tel. 38751;

darba zirgu (6 gadi) Preiļos, Daugavpils ielā 7;

sienu Galēnos. Zvanīt Balvi 41151;

motobloku «Krots». Telefons 22623;

govi. Telefons 23364;

MTZ-52. Telefons 57527;

jaunu mašīnas piekabi un japāņu firmas sintezatoru. Tālrunis 58641;

teju. Zvanīt 23346 sestdienās;

grūsnu teli «Nākotnē», m.Zaļā-Pļava. P.Skrivja;

(steidzami) IZ-P5. Telefons 21822.

Maina

divstābu dzīvokli Preiļos pret vienstābas (var būt bez ērtībām) un pārdod sekciju «Imanta», samta atpūtas mēbeles, priekšnama mēbeles, lustras. Tel. 23715. Zvanīt pēc 12. maijā.

Bija mīla māmuliņa,
Padomiņa devēja,
Nu to apsegs zaļas skujas,
Vēsu smilšu paladziņš.

T.dz.
Izsakām līdzjūtību Monikai Līvānei, no MĀTES atvadoties.

Kaimiņi

Cik grūti šodien ticēt,
Ka nevarēs vairs rīt
Tev labudienu sacīt
Un mājās sagaidīt...
Izsakām dziļu līdzjūtību Helēnai Gavarei,
TĒVU smiltājā izvadot.
P.s. «Vārkava» kolektīvs

Tas vissmagākais brīdis, kad mātes sirds
Uz mūsu mūžiem pārtrūkst un stājas,
Tad zvaigznes pie debesīm asarās mirkst,
Un tukšas kā klajums kļūst mūsu mājas.
A.Vejāns
Sāpju brīdī esam kopā ar Moniku Līvāni.
Kultūras darbinieki

Mēs tavas milas auklēti,
Tu mūsu sirdis, māt!
Caur zienu, caur nakti, caur laiku...
Izsakām līdzjūtību Monikai Līvānei, no MĀTES uz mūsu atvadoties.
Preiļu folkloras teātris

Nepūšāt, auksti vēji,
Lai guļ mana māmuliņa,
Gana bija piekususi
Garu mūžu dzīvodama.
Dalām bēdu smagumu ar Moniku Līvāni,
MĀTI smiltājā izvadot.
Saunas ansambļa kolektīvs

Pie tevis šodien visas domas, māt,
Kā neredzamām saitēm man ir sietas,
Un atmiņā nāk senas mīļas lietas,
Ko sirdi mūžam gribas paglabāt.
Izsakām līdzjūtību Praņevsku ģimenei
dzīves vissmagākajā brīdī.
Paju sabiedrības «Vanagi» kolektīvs